

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINI BOSHQARISHDA TO'G'RI QAROR QABUL QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI

Sadikova Yulduz Yakubovna

Toshkent shahar, Yangixayot tumani,
124 DMTT direktori

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17105755>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 05-sentabr 2025 yil

Ma'qullandi: 08-sentabr 2025 yil

Nashr qilindi: 12-sentabr 2025 yil

KEY WORDS

qaror qabul qilish, boshqaruv, xavf,
noaniqlik, menejment, innovatsiya,
samaradorlik, maktabgacha
ta'lim.

ABSTRACT

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarish jarayonida to'g'ri qaror qabul qilishning nazariy asoslari, ularga ta'sir etuvchi xavf va noaniqlik omillari hamda ularning menejment amaliyotidagi o'рни tahlil qilingan. Muallif qaror qabul qilishda axborotning yetarli emasligi, muammolarning murakkabligi va innovatsion yechimlarni tanlash zarurati bilan bog'liq holatlarni yoritadi. Shuningdek, zamonaviy rahbarlardan talab qilinadigan strategik fikrlash, boshqaruvda mas'uliyatni oshirish va turli alternativ yechimlarning samaradorligini baholash zarurligiga alohida urg'u berilgan.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini tubdan isloh qilish jarayonlari maktabgacha ta'lim tashkilotlarini samarali boshqarishni taqozo etmoqda. Davlat siyosatida belgilangan maqsad va vazifalarni amalga oshirishda to'g'ri va o'z vaqtida qaror qabul qilish rahbarlarning asosiy faoliyati hisoblanadi. Shu bois boshqaruv jarayonida turli noaniqlik va xavf omillari mavjud bo'lib, ularni to'g'ri baholash va hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi.

Qaror qabul qilish nazariyasi va amaliyoti jahon ilmiy adabiyotida keng o'rganilgan. Masalan, H. Saymon (Herbert Simon) boshqaruv qarorlarini ratsional model asosida tahlil qilib, qaror qabul qilishda axborotning to'liqligi va ishonchligi muhimligini ta'kidlagan. F. Nayt (Frank Knight) esa iqtisodiy jarayonlarda xavf va noaniqlikni ajratib, ularning boshqaruv qarorlariga ta'sirini nazariy jihatdan asoslab bergan. Shuningdek, zamonaviy tadqiqotchilar boshqaruvdagi tavakkalchilikni innovatsion yechimlar bilan bog'lab, rahbardan strategik fikrlash va mas'uliyatli qaror qabul qilish ko'nikmasini talab qilishini qayd etadi. O'zbekistonlik olimlar ham maktabgacha ta'lim tashkilotlarini samarali boshqarishda zamonaviy menejment usullari, axborot texnologiyalari va innovatsiyalarni qo'llash zarurligini ta'kidlashadi.

Qaror qabul qilishda xavf va noaniqlik. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida to'g'ri qaror qabul qilish jarayonida xavf va noaniqlik muhim omillar hisoblanadi. Noaniqlik – bu qarorni amalga oshirish sharoitida natijalar va xarajatlar haqida yetarli ma'lumotning mavjud emasligi holatidir. U ko'pincha sifat jihatidan baholanadi va rahbar uchun muammoning qay darajada murakkabligini ko'rsatadi.

Xavf tushunchasi esa noaniqlik bilan uzviy bog'liq bo'lib, qaror natijasida yo'qotishlar yoki kutilgan foydaning amalga oshmaslik ehtimoli bilan izohlanadi. Shu bilan birga, xavf faqat salbiy natijalar emas, balki innovatsiyalarni joriy qilish orqali yuzaga keladigan yangi imkoniyatlarni ham qamrab oladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qaror qabul qilishning o'ziga xos jihatlariga

to'htalib o'tamiz:

1. Axborot yetishmasligi – ko'p hollarda rahbar qaror qabul qilishda to'liq statistik yoki amaliy ma'lumotga ega bo'lmaydi.
2. Muammolarning murakkabligi – pedagogik, tashkiliy va moliyaviy masalalar bir vaqtda hal etilishi talab etiladi.
3. Innovatsion yechimlar zarurati – raqamlashtirish va zamonaviy boshqaruv usullari asosida samaradorlikka erishish talab etiladi.
4. Tavakkalchilik – turli alternativ yechimlarning samaradorligi oldindan to'liq baholanishi mumkin emas.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini samarali boshqarish jarayonida qaror qabul qilish ko'p qirrali jarayon bo'lib, uning muvaffaqiyati bir qator omillar bilan belgilanadi. To'g'ri qaror qabul qilishning asosiy omillarini quyidagicha ta'riflash mumkin:

Strategik rejalashtirish – qaror qabul qilish jarayonida tashkilotning uzoq muddatli maqsadlari, istiqbolli rivojlanish yo'nalishlari va strategiyalari hisobga olinishi zarur. Strategik yondashuv rahbarga qisqa muddatli masalalarni hal qilish bilan birga, kelgusi taraqqiyot istiqbollari ham belgilash imkonini beradi.

Axborotning to'liqligi va tahlili – qaror qabul qilishda ishonchli, aniq va o'z vaqtidagi ma'lumotlar juda muhim. Axborot yetishmasligi noaniqlik va xavfni kuchaytiradi, to'liq ma'lumot esa samarali yechim tanlash imkonini oshiradi.

Menejerning shaxsiy kompetensiyasi va tajribasi – rahbarning kasbiy malakasi, tajribasi va boshqaruv ko'nikmalari qaror qabul qilish samaradorligini belgilaydi. Tajribali rahbar turli muammolarga nisbatan pragmatik va ratsional yondashuvni qo'llay oladi.

Tavakkalchilikni baholash va minimallashtirish – har qanday qaror ma'lum darajada xavf bilan bog'liq. Shuning uchun rahbar turli alternativ yechimlarni tahlil qilishi, ularning ijobiy va salbiy oqibatlarini baholashi va eng optimalini tanlashi lozim.

Innovatsion yondashuvlarni qo'llash – zamonaviy boshqaruvda innovatsiyalardan samarali foydalanish to'g'ri qaror qabul qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Jumladan, raqamli texnologiyalar, axborot tizimlari va menejmentning yangi usullarini joriy etish orqali xavfni kamaytirish mumkin.

Jamoaviy fikr va hamkorlik – qaror qabul qilish jarayonida jamoa a'zolarining fikri va tajribalarini hisobga olish, masalani ko'p qirrali tahlil qilish va kollegial yechimga kelish samaradorlikni oshiradi.

Monitoring va baholash tizimi – qabul qilingan qarorning amalga oshirilish jarayoni va natijalari muntazam ravishda kuzatib borilishi kerak. Bu esa kamchiliklarni o'z vaqtida bartaraf etish va keyingi qarorlarni yanada samarali qabul qilish imkonini beradi.

Xulosa. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini samarali boshqarish jarayonida to'g'ri qaror qabul qilish rahbarning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Chunki qarorlar nafaqat tashkilotning kundalik faoliyati, balki uning strategik rivojlanishi va ta'lim-tarbiya jarayonlarining sifatini belgilab beradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qaror qabul qilish jarayoni ko'p qirrali va murakkab xarakterga ega bo'lib, u doimo ma'lum darajada xavf va noaniqlik bilan bog'liqdir. Shu bois rahbarlar qaror qabul qilishda strategik rejalashtirish, axborotni tahlil qilish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish, tavakkalchilikni minimallashtirish hamda jamoaviy fikrdan samarali foydalanishi zarur.

Qaror qabul qilish samaradorligi, avvalo, rahbarning shaxsiy kompetensiyasi, kasbiy malakasi va strategik fikrlay olish qobiliyati bilan belgilanadi. Shuningdek, zamonaviy menejmentda raqamli texnologiyalardan foydalanish, ilmiy tahlil va monitoring usullarini joriy etish orqali qarorlar asosli va amaliy samarador bo'lishi mumkin.

Shuni ta'kidlash kerakki, to'g'ri qaror qabul qilish nafaqat maktabgacha ta'lim tashkilotining ichki boshqaruv jarayonlarini takomillashtiradi, balki ta'lim sifati, bolalarning har tomonlama rivojlanishi va pedagogik jarayon samaradorligini ta'minlaydi. Bu esa uzoq

muddatli istiqbolda ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Demak, maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarishda to'g'ri qaror qabul qilish ilmiy-nazariy asoslarga tayangan holda amalga oshirilishi, xavf va noaniqlik omillari chuqur tahlil qilinishi va innovatsion yondashuvlar bilan uyg'unlashtirilishi zarur. Faqat shundagina qarorlar tizim samaradorligini oshirib, mamlakat ta'lim siyosatida belgilangan maqsadlarga erishish imkonini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Simon, H. A. (1997). Administrative Behavior. New York: Free Press.
2. Knight, F. H. (1921). Risk, Uncertainty, and Profit. Boston: Houghton Mifflin.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi qarori. (2019).
4. Vukovich, G. G. (2019). Upravleniye personalom: teoriya i metodika. Ekonomika. Professiya. Biznes.
5. Okafor, C. E. (2018). Human resources in education: development and utilization. International Journal of Novel Research in Humanity and Social Sciences, 5(3), 238-242.

